

दिव्यांगाकरिता असलेल्या खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेमधील यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्री करिता एकवेळचे अनुदान देणेबाबत व त्याबाबतच्या (Standard Operating Procedure-SOP) प्रमाणित कार्यपद्धतीस मंजूरी देणेबाबत...

महाराष्ट्र शासन

कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : आयटीआय-२०१९/प्र.क्र.५७/व्यशि-३,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : २२ फेब्रुवारी, २०२३

संदर्भ : शासन निर्णय क्र.आयटीआय-२०१९/प्र.क्र.५७/व्यशि-३ दि. २० सप्टेंबर, २०१९

प्रस्तावना :-

सद्यःस्थितीत राज्यात ४१९ शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था व ५७५ खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था अशा एकूण ९९४ संस्था कार्यरत आहेत. या संस्थांची प्रवेश क्षमता (Seating Capacity) २,१२,४६४ प्रशिक्षणार्थी इतकी असून, प्रति वर्षी सरासरी १,४१,७९६ इतक्या जागा प्रत्यक्ष प्रवेशासाठी उपलब्ध होतात. डी.जी.टी., नवी दिल्ली यांच्या निदेशानुसार राज्यातील विद्यमान शासकीय व खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधून प्रवेशासाठी एकूण प्रवेश क्षमतेच्या ५ टक्के जागा दिव्यांगांसाठी राखीव ठेवण्यात येत आहेत. तथापि, राज्यात दिव्यांगांकरिता स्वतंत्र औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था अस्तित्वात नाहीत. राज्यातील दिव्यांगांची मोठ्या प्रमाणात असलेली संख्या विचारात घेता त्यांच्याकरिता त्या प्रमाणात व्यवसाय प्रशिक्षणाच्या संधी उपलब्ध करून देणे व त्यांना प्रोत्साहित करणे आवश्यक आहे.

खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेमध्ये शिल्प कारागिर प्रशिक्षण योजनेंतर्गत राष्ट्रीय व्यवसाय प्रशिक्षण परिषद किंवा महाराष्ट्र राज्य व्यवसाय प्रशिक्षण परिषदेने मान्यता दिलेल्या व्यवसाय अभ्यासक्रमांकरिता केंद्रीय ऑनलाईन पद्धतीने प्रवेश घेतलेल्या प्रशिक्षणार्थ्याला त्याच्या पालकांच्या वार्षिक उत्पन्नानुसार प्रशिक्षण शुल्काच्या १००% किंवा ८०% रकमेची प्रतिपूर्ती करण्यात येत आहे. तथापि, दिव्यांग प्रशिक्षणार्थ्याला व्यवसाय अभ्यासक्रमांचे प्रशिक्षण देण्यासाठी अधिकच्या पायाभूत सुविधा जसे की, Ramps, Lift इत्यादीं आवश्यक असतात. तसेच प्रशिक्षणार्थ्याच्या counselling करिता प्रशिक्षित विशेष शिक्षकांची आवश्यकता असते. त्यामुळे खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था दिव्यांगाना व्यवसाय प्रशिक्षण देण्यास इच्छुक नसतात. फक्त दिव्यांगांकरिता स्वतंत्र औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था सुरु करण्याच्या दृष्टीने खाजगी संस्थांना प्रोत्साहित करण्यासाठी यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्री खरेदीकरिता एकवेळचे अनुदानाबाबतच्या योजनेस मान्यता देण्याबाबतचा प्रस्ताव मंत्रिमंडळाच्या दिनांक ०९.०९.२०१९ रोजीच्या बैठकीमध्ये सादर करण्यात आला होता. मंत्रिमंडळाच्या बैठकीमध्ये झालेल्या निर्णयानुसार व दिलेल्या

मान्यतेनुसार दिव्यांगाकरिता औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेस अनुदान देण्याबाबतच्या योजनेस संदर्भाधीन दिनांक २०.०९.२०१९ च्या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात आली होती. तथापि, त्याबाबतची (Standard Operating Procedure-SOP) प्रमाणित कार्यपद्धती निश्चित करण्यात आली नव्हती. त्यानुसार उक्त संदर्भाधीन शासन निर्णयामध्ये दिनांक ०९.०९.२०१९ रोजीच्या मंत्रिमंडळाच्या निर्णयानुसार काही बदल करण्याकरीता त्यासोबतच प्रमाणित कार्यपद्धती निश्चित करण्याबाबतची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

दिव्यांगाकरिता सुरु करण्यात येणाऱ्या खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेस यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्री खरेदी करण्यासाठी व्यवसाय अभ्यासक्रमाच्या तुकड्यांकरिता रुपये १.०० कोटी रकमेच्या मर्यादेत एक वेळचे अनुदान देण्याबाबतचा संदर्भाधीन दिनांक २० सप्टेंबर, २०१९ चा शासन निर्णय अधिक्रमित करण्यात येत आहे.

२. या शासन निर्णयान्वये दिव्यांगाकरिता सुरु करण्यात येणाऱ्या खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेस यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्री खरेदी करण्यासाठी व्यवसाय अभ्यासक्रमाच्या तुकड्यांकरिता रुपये १.०० कोटी रकमेच्या मर्यादेत एक वेळचे अनुदान देण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

(१) केवळ दिव्यांग विद्यार्थ्यांकरिता सुरु असलेल्या खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेस भौतिक सुविधा, यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्री खरेदी करण्यासाठी एकवेळचे अनुदान रुपये १.०० कोटी रकमेच्या मर्यादेत खालीलप्रमाणे अनुज्ञेय राहील :-

अ. क्र.	व्यवसाय अभ्यासक्रमांचे वर्गीकरण	अनुदान (लाखात) प्रति व्यवसाय अभ्यासक्रम
१	अभियांत्रिकी व्यवसाय अभ्यासक्रम	
	मशिन गट	२०.००
	बिगर मशीन गट	१५.००
२	बिगर अभियांत्रिकी व्यवसाय	५.००

(२) सदर अनुदान हे फक्त दिव्यांग विद्यार्थ्यांकरिता चालविण्यात येणाऱ्या खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमध्ये प्रवेशित दिव्यांग विद्यार्थ्यांची गरज विचारात घेवून निश्चित केले जाईल. या संदर्भातील प्रस्ताव संबंधित संस्थांनी सहसंचालकांमार्फत संचालकांकडे सादर करणे आवश्यक राहील.

३. हमी पत्र:-

संस्थेने रु १०० च्या Non Judicial Stamp Paper वर खालील बाबींबाबत विहित प्रपत्रातील हमी पत्र सादर करणे आवश्यक राहिल:-

(३.१) शासनाकडून यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्री खरेदीकरिता एक वेळचे अनुदान प्राप्त झाल्यावर एका वर्षाच्या कालावधीमध्ये व्यवसाय अभ्यासक्रमाच्या तुकडीस डिजीटी, नवी दिल्ली यांची मान्यता घेणे आवश्यक राहिल.

(३.२) संस्थेस शासनाने विहित केलेल्या केंद्रीय ऑनलाईन पद्धतीने प्रवेश देणे बंधनकारक राहिल. संस्थेस मान्यता दिलेल्या अभ्यासक्रमांसाठी फक्त दिव्यांग उमेदवारास प्रवेश देण्यात येईल.

(३.३) संस्थेस मान्यता दिलेल्या अभ्यासक्रमाच्या तुकडीस प्रवेश क्षमतेपेक्षा सलग तीन शैक्षणिक वर्षांमध्ये ७५% पेक्षा कमी प्रवेश झाल्यास सदर तुकडीस शासनाची मान्यता रद्द करण्यात येईल. शासनास आवश्यक वाटल्यास यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्रीकरिता देण्यात आलेल्या एक वेळच्या अनुदानाची वसुली करण्यात येईल. म्हणजेच सदर अनुदानातून घेण्यात आलेली यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्री संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण आपल्या ताब्यात घेतील.

(३.४) भविष्यात सदरचे अभ्यासक्रमांमध्ये डी.जी.टी., नवी दिल्ली/राज्य शासन यांनी बदल केल्यास अथवा बंद करण्याबाबतचा निर्णय घेतल्यास, सदर निर्णय विनाअट, विनाविलंब अंमलात आणणे संस्थेस बंधनकारक राहिल.

(३.५) सदर योजनेमध्ये व त्याच्या अंमलबजावणीबाबत कोणतीही पूर्वसूचना न देता बदल अथवा सुधारणा करण्याचे अधिकार शासनास राहतील व असे बदल केल्यामुळे कोणत्याही प्रकारचे नुकसान झाल्याबाबतचा दावा कोणत्याही विद्यार्थ्यास व औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेस अथवा विद्यार्थ्यांच्या पालकांना शासनाच्या विरुद्ध करता येणार नाही.

४. संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, म.रा., मुंबई यांना योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी नियंत्रक अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. या अनुषंगिक सर्व आवश्यक सुचना त्यांच्या स्तरावरून देण्यात याव्यात.

५. सदर योजनेकरीता कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता विभागामार्फत निधी उपलब्ध करून देण्यात येईल. निधीची तरतूद व खर्च करण्यासाठी विभागांतर्गत अर्थसंकल्पात स्वतंत्र उप लेखाशिर्ष व संगणक सांकेतांक वित्त विभागाच्या व महालेखापालांच्या मान्यतेने उघडण्यात येईल. तसेच सदर योजनेकरीता आवश्यकतेनुसार निधीची मागणी करण्याची जबाबदारी संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण यांची राहिल.

६. दिव्यांगाकरीता सुरु करण्यात येणाऱ्या खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेस एकवेळचे अनुदान रु. १.०० कोटी च्या मर्यादेत देण्याबाबतच्या (Standard Operating Procedure-SOP) कार्यपद्धतीस खालीलप्रमाणे मान्यता देण्यात येत आहे-

६.१ अर्ज मागविण्यासाठी जाहिरात देणे :-

दिव्यांगाकरिता खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था सुरु करण्यास इच्छुक असलेल्या संस्थासाठी कार्यवाहीचे प्रतिवर्षीसाठीचे वेळापत्रक सोबत देण्यात आलेले आहे.

६.२ फक्त दिव्यांगाकरिता सुरु करण्यात येणा-या खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेकरिता या शासन निर्णयानुसार रु. १.०० कोटी रक्कमेच्या मर्यादेत एकवेळचे अनुदान मिळण्यासाठी इच्छुक असलेल्या संस्थांकडून अर्ज मागविण्याची संपूर्ण प्रक्रिया ऑनलाईन पद्धतीने राबविण्यात येईल. इच्छुक अर्जदाराकडून अर्ज मागविण्याकरिता व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालयामार्फत राज्यातील सर्वाधिक खप असलेल्या किमान दोन वर्तमानपत्रात दि.१५ मार्च ते ३१ मार्च या कालावधीत वर्षातून एकदा विशेष जाहिरात प्रकाशित करण्यात येईल.

६.३ विशेष जाहिरात प्रमाणित कार्यपद्धती व शासन निर्णय इ. संचालनालयाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात येईल.

७. अर्ज करणे :-

७.१ पात्रताधारक अर्जदार संस्था विशेष जाहिरात प्रसिध्द झालेल्या दिनाकांपासून दि.३० एप्रिल पर्यंत संचालनालयाकडे ऑनलाईन पद्धतीने अर्ज करतील.

८. अर्जदार संस्थेची पात्रता:-

८.१ डिजीटी, नवी दिल्ली यांनी वेळोवेळी विहित केलेल्या मानकानुसार दिव्यांगाकरिता अडथळा विरहित संस्थेच्या मालकीची सुसज्ज इमारत असणे आवश्यक राहिल.

८.२ संस्था नोंदणी कायदा १८६० किंवा कंपनी कायदा १९५६ किंवा महाराष्ट्र पब्लिक ट्रस्ट ॲक्ट १९५० अंतर्गत नोंदणी असणे आवश्यक राहिल.

८.३ दिव्यांग क्षेत्रात कार्य करण्यासाठी अपंग कल्याण आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचेकडे सदर संस्थेची नोंदणी असणे आवश्यक राहिल.

८.४ इच्छुक संस्थेस दिव्यांग क्षेत्रातील कार्य करण्याचा किमान १० वर्षांचा अनुभव असणे आवश्यक राहिल.

- ८.५ इच्छुक संस्थेस दिव्यांगाकरीता चांगले योगदान दिल्यामुळे राष्ट्रीय किंवा राज्यस्तरावरील पुरस्काराने गौरविण्यात आलेले असल्यास प्राधान्य देण्यात येईल.
- ८.६ इच्छुक संस्थेस कायम विनाअनुदान तत्वावर खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था सुरु करण्यासाठी राज्यशासनाचे इरादापत्र प्राप्त करणे आवश्यक राहिल.
- ८.७ ज्या क्षेत्रामध्ये/ जिल्ह्यामध्ये दिव्यांगाची लोकसंख्या जास्त प्रमाणात आहे अशा क्षेत्रामध्ये/ जिल्ह्यामध्ये दिव्यांगासाठी खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था सुरु करण्यास संस्थाना प्राधान्य देण्यात येईल.

९. जागेचा मालकी हक्क :-

- ९.१ संस्था ज्या जागेत सुरु करावयाची आहे त्याकरिता खालीलप्रमाणे कागदोपत्री पुरावा ऑनलाईन अर्जासोबत Upload करणे आवश्यक राहिल-
- ९.२ जागा स्वतःच्या मालकीची असल्यास मालकी हक्काबाबतचे पुरावे जसे ६ महिन्याच्या आतील खाते उतारा/७/१२ उतारा / मालमता दस्तावेज / मालमत्ता पत्रक इ.,
- ९.३ जागा भाडेतत्वावर असल्यास दुय्यम निबंधकाकडे नोंदणीकृत केलेले विहित पद्धतीचे किमान १० वर्षासाठीचे भाडे करारपत्राची प्रत. (Registered Lease Deed),
- ९.४ बांधकाम नकाशात व्यवसाय अभ्यासक्रम व तुकडी निहाय रेखांकन (Demarcation) केलेला सक्षम प्राधिकाऱ्याने/ यंत्रणेने मंजूर केलेला व आर्किटेक्टने साक्षांकित केलेला नकाशा,
- ९.५ बांधकाम पूर्ण असल्याचे संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेने निर्गमित केलेले प्रमाणपत्र.

१०. संस्थेचा ठराव :-

अर्जदार संस्थेने सदर योजनेचा लाभ घेणेबाबत परवानगी देण्याचा तसेच यासाठी शासनाशी व्यवहार करण्यासाठी व्यक्ती प्राधिकृत करण्यासाठीचा ठराव करणे आवश्यक राहिल. व्यवस्थापनेचा ठराव अर्ज करतेवेळी ऑन लाईन स्वरूपात अपलोड करणे आवश्यक राहिल. संस्थेच्या व्यवस्थापन समितीमध्ये किमान एक दिव्यांग प्रतिनिधी असणे आवश्यक राहिल.

११. योजनेकरिता पात्र झालेल्या संस्थांमधील उपलब्ध पायाभूत (जसे की, वर्ग खोल्या, कार्यशाळा, स्वच्छतागृहे इ.) व प्रशिक्षण सुविधा (जसे की, विद्युत जोडणी, पिण्याच्या पाण्याची सोय इ) डिजीटी, नवी दिल्ली यांनी विहित केलेल्या मानकानुसार तसेच दिव्यांग प्रशिक्षणार्थ्यांच्या सोयीनुसार उपलब्ध आहेत किंवा कसे, प्रशिक्षणाच्या दिव्यांग उमेदवारांच्या उपलब्धतेची शक्यता,

भौगोलिक स्थान, दिव्यांगांच्या वाहतुकीची व्यवस्था अथवा वास्तव्याची सोय, डिजीटी, नवी दिल्ली यांनी विहित केलेली शैक्षणिक अर्हता धारण करणारे मनुष्यबळाची उपलब्धता व संस्थेने पोर्टलवर अपलोड केलेले दस्तऐवज या बाबींची निरीक्षण समितीमार्फत प्रत्यक्ष पडताळणी करण्यात येईल.

१२. अर्ज प्रक्रिया व नोंदणी शुल्क:-

१२.१ प्रस्तावित नवीन कार्यपद्धतीमध्ये अर्ज Online अर्ज करतेवेळी पुढीलप्रमाणे आवश्यक शुल्काचा भरणा करणे आवश्यक राहील:-

I. नोंदणी शुल्क = ₹ २,०००/-

II. अर्ज प्रक्रिया शुल्क = ₹ १०,०००/-

वरीलप्रमाणे शुल्क "व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य" यांनी निश्चित केलेल्या बँकखात्यात जमा करणे आवश्यक राहील.

१२.२ वरील शुल्क खालील बाबी विचारात घेऊन निश्चित करण्यात आलेले आहे.

१. जाहिरातीसाठी होणारा खर्च

२. दिव्यांगाकरिता खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांची मान्यता देण्याची कार्यपद्धती संपूर्णपणे ऑनलाईन करणेसाठी संगणक प्रणाली विकसित करणे आवश्यक आहे.

****ऑनलाईन प्रणाली विकसित होईपर्यंत व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालयाच्या संकेतस्थळावरून व वृत्तत्रामध्ये जाहिराती देण्यात येऊन संचालनालयाच्या ईमेलवर प्रस्ताव मागविण्यात येतील.**

१२.३ निरीक्षण समिती मार्फत निरीक्षण करणे क्रमप्राप्त असल्यामुळे त्या खर्चाची प्रतिपूर्ती होणे आवश्यक आहे.

१३. अर्जाची तपासणी व प्रत्यक्ष पडताळणी :-

१३.१ संबंधित पात्रताधारक अर्जदार अर्ज करीत असताना संबंधित अर्जाबरोबर पात्रता सिद्ध करणेसाठी आवश्यक असलेले दस्तऐवज/ कागदपत्र ऑनलाईन स्वरूपात अपलोड करतील.

१३.२ सदर अर्ज संबंधित जिल्ह्याच्या जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी यांचेकडे तपासणी व प्रत्यक्ष निरीक्षणासाठी पाठविला जाईल.

१३.३ जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी त्यांच्या स्तरावर खालीलप्रमाणे समितीचे गठन करून सदर अर्जाची तपासणी करतील तसेच खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेच्या ठिकाणी प्रत्यक्ष निरीक्षणाद्वारे समितीचे गठन करतील.

जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी यांनी खालीलप्रमाणे निरीक्षण समिती गठीत करावी:-

१. जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी - अध्यक्ष

२. प्राचार्य, शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था - सदस्य

३. जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी - सदस्य

४. सहसंचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण प्रादेशिक कार्यालय यांचे प्रतिनिधी -सदस्य सचिव

अर्जदार संस्थेच्या ठिकाणी समिती प्रत्यक्ष भेट देऊन निरीक्षण करेल. जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी समितीचा अहवाल संबंधित सहसंचालक, व्यवसाय शिक्षण प्रशिक्षण कार्यालय, यांना दि. २२ मे पर्यंत सादर करतील.

१३.४ सहसंचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण, प्रादेशिक कार्यालय हे सदर प्राप्त निरीक्षण अहवालाची पडताळणी करून त्यांच्या अभिप्रायासह निरीक्षण अहवाल संचालनालयास दि.३१ मे पर्यंत सादर करतील.

१३.५ संचालनालयस्तरावर प्राप्त अर्जाची पडताळणी करून मान्यतेबाबतचा प्रस्ताव शिफारशीसह शासनास अंतिम मान्यतेकरिता दि.३० जून पर्यंत सादर करण्यात येईल.

१४. प्राप्त प्रस्तावांस मान्यता देण्याबाबत शासनस्तरावर दि.३० जून पर्यंत निर्णय घेण्यात येईल.

१५. शासनाची मान्यता मिळाल्यानंतर प्रथम अर्ज करणाऱ्यास प्रथम प्राधान्य या तत्वावर निधी उपलब्धतेच्या प्रमाणात संचालनालयाकडून व्यवसाय अभ्यासक्रमाच्या तुकडीनिहाय यंत्रसामुग्रीकरिता अनुदान मंजूर करण्यात येईल.

१६. यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्री खरेदी :-

१६.१ यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्री करिता संस्थेस अनुज्ञेय असलेल्या वित्तीय मर्यादेत खरेदी प्रक्रिया संस्थेमार्फत पारदर्शक पद्धतीने करण्यात येईल.

१६.२ डि.जी.टी., नवी दिल्ली यांनी ठरवून दिलेल्या मानकानुसार यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्री याची खरेदी केली जाईल.

१६.३ खरेदी करण्यात आलेल्या यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्रीचा विनियोग ज्या प्रयोजनासाठी खरेदी करण्यात आली आहे त्याच प्रयोजनासाठी वापर करण्यात येईल. अशा यंत्रसामुग्रीच्या देखभाल व दुरुस्ती करण्याची व त्यासाठी आवश्यक खर्चाची पूर्तता करण्याची जबाबदारी संबंधित संस्थेची राहिल.

१६.४ दिव्यांग संस्था यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्री खरेदीबाबत खाली देण्यात आलेल्या दोन विकल्पांपैकी एका विकल्पाची निवड करतील :-

१) संस्था, डिजीटी, नवी दिल्ली यांच्या मानकांनुसार दिव्यांगाकरिता उपलब्ध असलेल्या व्यवसायाच्या अभ्यासक्रमानुसार आवश्यक यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्री खरेदी करेल. खरेदी करण्यात आलेल्या यंत्रसामुग्रीची पडताळणी परि. १३.३ नुसार जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी यांच्यास्तरावर गठीत करण्यात आलेल्या निरीक्षण समितीने डिजीटी, नवी दिल्ली यांच्या मानकानुसार तसेच Specification नुसार असल्याचे प्रमाणित करून तसेच, यंत्रसामुग्रीची किंमत बाजारभावानुसार वाजवी असल्याचे प्रमाणित करून संबंधित सहसंचालक, प्रादेशिक कार्यालय, यांना अहवाल सादर करेल. त्याअनुषंगाने संबंधित सहसंचालक, प्रादेशिक कार्यालय, यांनी सदर अहवाल प्रमाणित करून संचालनालयास सादर केल्यानंतर संस्थेस प्रतिपूर्ती स्वरूपात अनुदान देण्यात येईल.

२) इच्छुक संस्था डि.जी.टी., नवी दिल्ली यांच्या मानकाप्रमाणे दिव्यांगाकरिता उपलब्ध असलेल्या व्यवसायाच्या अभ्यासक्रमानुसार आवश्यक असणारी यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्री खरेदी करण्यासाठी संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण/सहसंचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय यांना विनंती करेल. त्यानुसार संबंधित प्रादेशिक कार्यालयातील सहसंचालक यांच्यामार्फत संस्थेस यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्री खरेदी करून पुरविण्यात येईल. सदर बाबीकरिता आवश्यक निधी हा शासनाकडून संबंधित प्रादेशिक कार्यालय यांना देण्यात येईल.

दोन्हीपैकी कोणताही विकल्प निवडला तरी सदर यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्रीची जोडणी व उभारणी करण्याची जबाबदारी संबंधित संस्थेची राहिल.

१७. संस्थांनी डि.जी.टी., नवी दिल्ली यांच्याकडे संलग्नतेकरीता अर्ज करावा व व्यवसाय अभ्यासक्रमांच्या तुकड्यांना डि.जी.टी., नवी दिल्ली यांची संलग्नता प्राप्त करून, संचालनालयाकडून प्रवेश मान्यता प्राप्त करून पुढील शैक्षणिक वर्षापासून व्यवसाय अभ्यासक्रमांचे प्रशिक्षण सुरु करावे.

१८. संस्थेच्या प्रशिक्षणार्थ्यांसाठी अभ्यासक्रमानुसार अनिवार्य असलेले १५० तासांचे On the job Training देण्यासाठी संस्थेने जवळच्या औद्योगिक आस्थापनासोबत सामंजस्य करार (MoU) करणे आवश्यक राहिल.

१९. संस्थेने दिव्यांग विद्यार्थ्यांच्या रोजगारासाठी पूरक असे अल्पमुदतीचे अभ्यासक्रम सुरु करणे आवश्यक राहिल. तसेच, संस्थेने दिव्यांग विद्यार्थ्यांना रोजगार मिळवून देण्यासाठी प्रयत्नशिल असावे. याकरीता जवळपासच्या औद्योगिक आस्थापनांच्या संपर्कात राहून त्याबाबतची माहिती दिव्यांग विद्यार्थ्यांना द्यावी.

२०. दिव्यांगासाठी नविन सुरु करण्यात येणाऱ्या खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेत प्रशिक्षणासाठी आवश्यक असलेले विशेष शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचाऱ्यांची नेमणूक करणे व सदर कर्मचाऱ्यांचा वेतनाचा खर्च व इतर वेतनेतर खर्च संस्थेकडून करण्यात येईल. याबाबत शासनाची व संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय यांची कोणतीही जबाबदारी राहणार नाही.

२१. दिव्यांगाकरिता खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेमध्ये विद्यार्थ्यांच्या प्रवेशामध्ये शासनाच्या प्रचलित धोरणानुसार आरक्षण धोरणाचे पालन व्हावे.

२२. **जमा/ खर्च :**

२२.१ दिव्यांगाकरिता खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेस यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्री खरेदी करण्यासाठी एकवेळचे अनुदान यासाठीचे नोंदणी शुल्क व अर्ज प्रक्रिया शुल्क "व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय महाराष्ट्र राज्य" यांनी निश्चित केलेल्या बँक खात्यात जमा करण्यात येईल.

२२.२ दिव्यांगाकरिता खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेस यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्री खरेदी करण्यासाठी एकवेळचे अनुदान देण्याकरीता विभागांतर्गत स्वतंत्र लेखाशिर्ष निर्माण करण्यात येईल.

२३. फक्त दिव्यांगाकरिता खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेस यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्री खरेदी करण्यासाठी एकवेळचे अनुदान रु. १.०० कोटी रकमेच्या मर्यादेत मंजूर करण्याची कार्यपद्धतीकरीता ऑनलाईन प्रणाली विकसित करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. तसेच वरीलप्रमाणे निवड झालेल्या संस्थांची निवड करण्याकरीता राज्य स्तरावर एक समिती स्थापन करण्यात येत आहे. सदर समिती पुढीलप्रमाणे राहिल-

संस्थेची निवड करण्यासाठी समितीचे गठन

१. संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय	-	अध्यक्ष
२. उपसचिव, दिव्यांग कल्याण विभाग	-	सदस्य
३. संबंधित जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी	-	सदस्य
४. सह संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय (संबंधित प्रादेशिक विभाग)	-	सदस्य
५. जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी	-	सदस्य सचिव

अशाप्रकारे दिव्यांगाकरीता खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेस रु. १.०० कोटीच्या मर्यादेत एकवेळचे अनुदान देण्याची कार्यपद्धतीच्या अनुषंगाने संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालयाने कार्यवाही करावी.

२४. सदर शासन निर्णय मा. मंत्रिमंडळाच्या दिनांक ०९/०९/२०१९ रोजीच्या बैठकीमध्ये घेण्यात आलेल्या निर्णयाचे अनुषंगाने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२३०२२२१८०३२११५०३ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने स्वाक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(संगीता शिंदे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

१. मा. राज्यपाल, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव,
३. मा. मंत्री, कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४. मा. मंत्री, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५. मा. राज्यमंत्री, कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
६. मा. राज्यमंत्री, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
७. मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
८. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता/ लेखा परीक्षा) १/२, महाराष्ट्र, मुंबई/ नागपूर
९. अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१०. अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
११. प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१२. संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण, संचालनालय महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
१३. सहसंचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण, प्रादेशिक कार्यालय, मुंबई/पुणे/नाशिक/ औरंगाबाद/ अमरावती/नागपूर
१४. जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी (सर्व)
१५. प्राचार्य, शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था (सर्व)
१६. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,

१७. निवासी व लेखा परीक्षा अधिकारी ,मुंबई,
१८. जिल्हा कोषागार अधिकारी, जिल्हा कोषागार कार्यालय (सर्व)
१९. सभापती, विधान परिषद यांचे खाजगी सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
२०. अध्यक्ष, विधान सभा यांचे खाजगी सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
२१. विरोधी पक्षनेता, विधान परिषद, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
२२. विरोधी पक्षनेता, विधान सभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
२३. प्रधान सचिव, कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता विभाग ,यांचे स्वीय सहाय्यक
२४. सह सचिव/उप सचिव, कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२५. निवडनस्ती.

**दिव्यांगाकरिता खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेस एकवेळचे अनुदान देण्याबाबतच्या
कार्यपध्दतीचे वेळापत्रक**

अ.क्र.	कार्यवाहीचा तपशील	कालमर्यादा
१	जाहीरात प्रसिध्द करणे	१५ मार्च ते ३१ मार्च
२	इच्छुक संस्थानी ऑनलाईन स्वरूपात अर्ज सादर करणे	३० एप्रिल पर्यंत
३	निरिक्षण समितीने अर्ज तपासणी व संस्थेस भेट देवुन प्रत्यक्ष निरिक्षण करुन अहवाल प्रादेशिक कार्यालयास योग्य शिफारशीसह सादर करणे.	२३ मे पर्यंत
४	प्रादेशिक कार्यालयाकडुन प्राप्त झालेले अहवाल तपासणी करुन योग्य शिफारशीसह संचालनालयास सादर करणे.	३१ मे पर्यंत
५	राज्यभरातुन प्राप्त झालेले अहवाल छाननी करुन पात्र अहवाल मान्यतेसाठी शासनास सादर करणे	३० जून पर्यंत
६	प्राप्त झालेले अहवालानुसार उपलब्ध असणाऱ्या निधीच्या मर्यादेत मान्यता व इरादापत्र देणे.	३१ जुलै पर्यंत
७	शासनाकडुन अनुदान उपलब्ध करुन देणे	३१ ऑगस्ट
८	संस्थेने यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्री खरेदीबाबत दिलेल्या विकल्पानुसार संस्थेने / प्रादेशिक कार्यालयाने खरेदी प्रक्रिया पुर्ण करणे.	३१ डिसेंबर
९	इरादापत्र तसेच मान्यता प्राप्त संस्थेने संलग्नता निरिक्षणासाठी ऑन लाईन अर्ज करणे, निरिक्षणास सामोरे जाणे, संलग्नता प्राप्त करणे, केंद्रिय ऑनलाईन पध्दतीने प्रवेश प्रक्रिया पार पाडणे, आणि प्रशिक्षण सुरु करणे.	१ जानेवारी ते प्रशिक्षण सुरु करण्याच्या दिनांकापर्यंत